

DE DRIE SNEEDJES

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN HET CAFÉ *TIVOLI* TE VLISSINGEN;
EN DE VROUWEN UIT DE FAMILIE VAN HUIJSEN, 1880-1884.

EEN FATSOENDELIJK CAFÉ

Op 22 mei 1882 laat de weduwe Van Huijsen¹ een verzoekschrift opstellen, geadresseerd aan Burgemeester en Wethouders van Vlissingen.² Zij is de uitbaatster van het Café Tivoli aan de Gravenstraat en wil tijdens de twee pinksterdagen van 1882 muziek en bal organiseren. Om haar verzoek extra gewicht te geven stelt zij: ‘(...) *dat de zwaren drukkende lasten waaraan ik onderworpen ben bijna niet zijn te verdienen, hierbij in aanmerking nemende de verschrikkelijke stilte die er tot heden toe heerscht, zoodat men wel genoodzaakt word om op deze feestdagen, die veelal door den vreemden word bezocht, eenig muziek te geven, in de hoop dat hierdoor mijn café zal worden bezocht ten einde in deze zwaren opbrengst te gemoede te komen.*’

Deze formulering was niet geheel uniek daar het argument van de ‘verschrikkelijke stilte’ door meer horecaondernemers wordt aangevoerd in hun verzoekschriften. De zware drukkende lasten vormen echter wel een nieuw argument. Dit kan alleen maar duiden op het feit dat zij recent haar vergunning voor het tappen van sterke drank mocht komen ophalen op het stadhuis. Daarvoor moest zij dan ook direct het vergunningsrecht betalen en de hoogte daarvan werd voor haar bedrijf bepaald op een bedrag van 50 gulden.³

De weduwe besluit met een eveneens gebruikelijke zinsnede: ‘*Gevende Uw Edele Achtbaren de verzekering dat niets door mij onbeproefd zal gelaten worden niet alleen aan mijne verplichtingen te voldoen, maar steeds zal zorgdragen mijn naam als fatsoendelijk café te handhaven.*’

Vooralsnog zou dit verzoekschrift, als één van de vele die werden ontvangen op het stadhuis, niet opvallen; ware het niet dat er een opmerkelijke aantekening in potlood op werd geschreven. In het kader van de openbare orde en zedelijkheid werden dergelijke verzoekschriften stevast voorgelegd aan de Commissaris van Politie, die vervolgens zijn bezwaren, eisen en/of akkoord aantekende op de brief en deze terugstuurde naar het stadhuis. Wie anders dan hij met zijn agenten was immers beter op de hoogte van het reilen en zeilen van de Vlissingse horeca-bedrijven. Heel bijzonder is deze aantekening vaak niet. Ook hier tekent hij drie dagen later aan geen bezwaren te zien in het verlenen van toestemming, mits de muziek niet voor acht uur ’s avonds aanvangt en niet later dan één uur ’s nachts eindigt. Maar hoewel het Café Tivoli als zodanig al langer bestond, vond iemand – denkelijk een klerk ter gemeentelijke secretarie – het nodig om de naam van het café te noemen zoals het (waarschijnlijk) bekend stond in de volksmond: ‘*Zogenaamde drie sneedjes.*’

¹ De familienaam kent verschillende schrijfwijzen (van Huizen, van Huijssen, van Huijzer, etc.) waarover in de registers geen eenduidigheid bestaat. Alleen in latere akten blijkt men voornamelijk de spelling Van Huizen toe te passen. Er is voor dit artikel gekozen om de spelling te hanteren die werd gebruikt door de weduwe zelf in haar handtekening onder twee verzoekschriften gericht aan Burgemeester en Wethouders van Vlissingen. Zie ook: **Bijlage I – Familieoverzicht Van Huijsen-Huibregtse**

² Gemeentearchief Vlissingen (GAV), Stadsbestuur Vlissingen, deel I (SBV-I) (toegangsnummer 100), inventarisnummer 1102B (ingekomen stukken bij Burgemeester en Wethouders, omstreeks het 2e kwartaal 1882), no. 575

³ GAV, SBV-I, inv.no. 1102B, no. 426

DE ZEVEN SNEETJES

Reeds bekend was dat het naamloze café van Willem Minderhoud aan het (latere) Bellamypark in de eerste decennia van de twintigste eeuw een dergelijke naam droeg, namelijk ‘de Zeven Sneetjes’⁴. Het is altijd verondersteld dat dit een grappige, zij het wellicht wat minder kies geformuleerde, verwijzing was naar het zevental dochters van Minderhoud. En nu blijkt dus dat er twintig jaar eerder ook al een café was met een dergelijke naam, die mogelijk zelfs als inspiratie heeft gediend voor de latere zeven.

De direct ontstane vraag - of de weduwe Van Huijsen wellicht drie dochters had – is direct positief te beantwoorden: Zij had drie reeds volwassen maar nog ongehuwde dochters. En ook hier lijkt het aannemelijk dat de inwonende dochters hun moeder bijstonden in de dagelijkse affaires van het bedrijf.

HET LOT VAN EEN WEDUWE

Als de weduwe Van Huijsen in 1881 een verzoekschrift indient voor een vergunning tot het verkopen van sterke drank in het klein - dit in het kader van de dan net aangenomen eerste Drankwet - dient zij een aantal gegevens in te vullen op het formulier.⁵ Zo weten we met zekerheid dat zij als tapster Café Tivoli in de Gravenstraat uitbaat; al bestaat over het opgegeven adres wat onduidelijkheid. Erg hoog is haar jaarlijkse omzet in sterke drank niet, de gemeentelijke schatter vult een verbruik in van 300 liter, maar als café zal zij nog meer schenken, zoals later ook blijkt. Ook dient zij op te geven wie haar huisgenoten boven de zestien jaar zijn en dat blijken haar dochters te zijn: Tannetje (24 jaar), Christina (23 jaar) en Elisabeth (18 jaar).

Zijn deze dochters ook direct de meisjes waar het café zijn bijnaam door verkreeg? Waarschijnlijk wel. Onderzoek in de burgerlijke stand levert op dat dit de enige drie overlevende dochters waren van het echtpaar Van Huijsen-Huibregtse. Er is nog wel een zoon Jacob, maar die vaart, heeft reeds een eigen gezin en woont een in de Palingstraat.

De weduwe Van Huijsen verloor haar echtgenoot direct na de kerstdagen van 1880, hij stierf op 66-jarige leeftijd. Over hun vroege huwelijksjaren is niet veel bekend, dan alleen dat zij een geboren Vlissingse was en hij van Ouddorp kwam. In de laatste gemeente hebbe zij nog enige tijd gewoond, dit gezien de geboorteplaatsen van hun oudste kinderen. Maar zij woonden ook enige tijd in Vlaanderen voordat zij zich in 1854 definitief in Vlissingen vestigden.⁶ In Vlissingen woonden zij voor het merendeel in Wijk K, gelegen in het noordoostelijk deel van de stad tussen de Hooikade, Houtkade, Wijnbergsche Kade en de Gravenstraat. Gedurende zijn leven wordt Van Huijsen genoemd als arbeider/werkman en schipper. Dit zal mede de oorzaak zijn dat zijn weduwe, bij het ontbreken van een behoorlijk pensioen, de noodzaak heeft gehad om een vorm van inkomsten te zoeken waarmee zij zichzelf en haar thuiswonende dochters kon onderhouden. De meeste weduwen gebruikten dan ook vaak een deel van hun woonhuis als winkel of richtten er een café in; een enkele keer, als de ruimte in huis het toeliet werd gekozen voor een logement. Het is niet exact bekend sinds wanneer de weduwe Van Huijssen in het pand woonachtig was, maar gezien de oudere geschiedenis van het Café Tivoli⁷ lijkt het aannemelijk dat zij er pas als weduwe is gaan wonen.

⁴ <http://vlissingendronk.nl/wiki/Minderhoud> (laatst geraadpleegd 04.06.2015)

⁵ GAV, SBV-I, inv.no. 1101B (ingekomen stukken bij Burgemeester en Wethouders, omstreeks het 4e kwartaal 1881), no. 1070

⁶ GAV, Bevolkingsregister Vlissingen 1850-1860 en 1860-1890

⁷ <http://vlissingendronk.nl/wiki/Tivoli> (laatst geraadpleegd: 04.06.2015)

In elk geval voert zij het bedrijf reeds vóór 1881, de invoering van de reeds genoemde eerste Drankwet.⁸ En hoewel zij in haar verzoekschrift het adres noteert als wijk K nummer 183⁹, blijkt uit meerdere bronnen¹⁰ dat zij woonachtig is op het adres wijk K nummer 89, waar Café Tivoli reeds langer gevestigd was. Het café stond aan de Gravenstraat op de linkerhoek met de Korenstraat.

De ‘*zwaren drukkende lasten*’ - het zal geen smoesje zijn geweest. De invoering van de Drankwet had als bedoeling niet zozeer de regulering van de verkoop (c.q. het schenken) van sterke drank, maar vooral het tegengaan van de openbare dronkenschap en de onzedelijkheid. De behoorlijke kosten die aan een vergunning vastzaten, gebaseerd op de huurwaarde van de locatie waar getapt/verkocht werd, zouden mede de oorzaak zijn van een daling in horecabedrijven waar sterke drank geschonken werd.

Als weduwe een inkomen zien te verkrijgen met een cafeetje waarop een dure vergunning rust, was beslist niet eenvoudig. Zo vinden we haar op een lijst van de gemeenteontvanger der directe belastingen¹¹, betreffende de *Oninbare Posten wegens de Hoofdelyke Omslag* over het jaar 1881. Daaruit blijkt dat zij werd aangeslagen voor een bedrag van fl.1,97 dat in 1882 nog altijd onverhaalbaar was. Volgens de bijgevoegde lijst van verklaring van onvermogen werd het bedrag haar kwijtgescholden met de aantekening ‘vertrokken naar boven, nu inwonende bij de dochters’. Mogelijk was het huis verdeeld in boven- en benedenhuis.

Erg lang hield ze het zo niet vol. Al na een jaar liet zij haar vergunning (per 01.05.1883) vervallen en deze zou ook niet meer worden verleend op dat adres. Ze zette haar bedrijf wel verder¹², maar kon nu niet langer sterke drank schenken.¹³ De weduwe Van Huijsen sterft anderhalf jaar later in het najaar van 1884, 61 jaar oud. Uit onder meer het ontbreken van een aangifte van successierechten en verder onderzoek in het notarieel archief van Vlissingen, kunnen we concluderen dat zij het pand huurde.

De drie dochters, die zo cru werden aangeduid als ‘*de drie sneedjes*’, zouden alle drie in het huwelijk treden met een zeeman. Tannetje in 1883; zij werd moeder van zeven kinderen en stierf in Vlissingen op 74-jarige leeftijd. Christina huwde tien dagen voor de dood van haar moeder met een zeeman die later zeilmaker werd; zij kregen 8 kinderen en verhuisden uiteindelijk buiten de provincie. De jongste, Elisabeth, huwde in 1891 met de vader van haar vierjarig zoontje; een matroos van de Marine. Zij kreeg nog drie kinderen van hem, maar werd al vroeg weduwe en stierf zelf ook vrij jong op 47-jarige leeftijd.¹⁴

Zoals het er naar uit ziet, leven er nog altijd afstammelingen van de weduwe en haar dochters; wellicht onwetend over de geschiedenis van hun voormoeders in een klein Vlissings café met een bijzondere bijnaam.

⁸ Zij wordt genoemd op een lijst van slijters, tappers en kroeghouders in de gemeente Vlissingen, opgesteld door de (latere) gemeentelijke schatter op de huurwaarden van lokaliteiten. (GAV, SBV-I, inv.no. 1101B, zonder nummer.

⁹ Deze fout werd ook wonderlijk genoeg overgenomen in de procedure rondom het verzoek, de verlening, schatting en ook de registratie van haar vergunning.

¹⁰ Bevolkingsregister Vlissingen 1860-1890 evenals documenten van de gemeente-ontvanger der directe belastingen over 1881.

¹¹ GAV, SBV-I, inv.no. 1102B, no. 644

¹² Nog in haar overlijdensakte, anderhalf jaar later, wordt zij genoemd als tapster.

¹³ Onder de eerste Drankwet (1881) werd nog niet de verkoop van wijn en bier gereguleerd.

¹⁴ Deze gegevens werden ontleend aan de inschrijvingen van de Burgerlijke Stand van Vlissingen.

BIJLAGE I - FAMILIEOVERZICHT VAN HUIJSEN-HUIBREGTSE¹⁵

Pieter van Huijsen, arbeider/werkman en schipper

Geboren te Ouddorp (ZH) op 18.07.1814

Overleden te Vlissingen op 27.12.1880

Ouders vooralsnog onbekend.

Gehuwd met;

Maria Christina Huibregtse¹⁶, tapster

Geboren te Vlissingen op 23.01.1823

Overleden te Vlissingen op 27.10.1884

Dochter van *Maarschalk Huibregtse* (sjouwer en stadsmeter) en *Christina Odding*

Kinderen uit dit huwelijk (voor zover bekend):

1. **Jacob**, geboren te Ouddorp (ZH) op 29.10.1847, overleden te Vlissingen op 19.07.1902. Was zeeman van beroep en huwde (1) in 1871 met *Cornelia Adriana Fliers* (1841-1889) en (2) in 1889 met *Jannetje van Merkom*. Uit deze beide huwelijken kwamen kinderen voort.
2. **Christina**, geboren te Ouddorp (ZH) op 10.04.1851, jong overleden te Vlissingen op 24.09.1856.
3. **Tannetje**, geboren te Ouddorp (ZH) op 29.05.1854, overleden te Vlissingen op 04.10.1928. Huwde in 1883 met de schipper/zeeman *Martinus Rouw* (1848-1918). Uit dit huwelijk kwamen kinderen voort.
4. **Christina Cornelia**, geboren te Vlissingen op 08.04.1857. Huwde in 1884 met de zeeman (later zeilmaker) *Nicolaas Antonius de Champs* (geboren ca.1859). Uit dit huwelijk kwamen kinderen voort.
5. **Elisabeth**, geboren te Vlissingen op 20.03.1860, overleden te Vlissingen op 19.01.1908. Huwde in 1891 met matroos der Marine (later zeeman) *Willem Jonkman* (1858-1899). Uit dit huwelijk kwamen kinderen voort.
6. **Pieter**, geboren te Vlissingen op 12.02.1862, jong overleden te Vlissingen op 16.12.1877.
7. **Doodgeboren dochter**, geboren en overleden te Vlissingen op 10.04.1865.

NASCHRIFT

Deze korte geschiedenis van *Café Tivoli / De Drie Sneedjes* maakt deel uit van een groter onderzoek naar de invoering van de [Eerste] Drankwet van 1881 en haar uitvoering in en uitwerking op de horeca in de gemeente Vlissingen.

¹⁵ De gegevens uit dit overzicht zijn ontleend aan diverse bronnen als de burgerlijke stand, bevolkingsregister, etc. Bronnen zijn voorhanden en worden bij dit dossier bewaard door de auteur in diens collectie. Op verzoek kunnen deze ter beschikking worden gesteld.

¹⁶ Ook voor deze familienaam geldt, net als bij de naam Van Huijsen, dat hier meerdere schrijfwijzen van bekend zijn; onder meer Huijbrechtse en Hubregtse. Er is hier voor gekozen om de meest gebruikte variant toe te passen. Daarnaast wordt zij (persoonlijk) ook enige malen abusievelijk ingeschreven onder de naam Maarschalk – er zal onduidelijkheid zijn geweest over het feit dat dit niet een familienaam maar de voornaam van haar vader betrof.